מגילה

עיבוד קליפים לשיח מובנה על מגילת העצמאות

את מגילת העצמאות אנחנו פוגשים.ות בדרך כלל מרחוק – תלויה על קיר, נִקְרֵאת בטקס, מוזכרת בוויכוח פוליטי או מופיעה כחומר לשינון לקראת מבחן. מהמרחק הזה, המגילה נתפסת בעינינו כסמל, כמסמך רשמי או ככלי פוליטי. אך ככל שמתקרבים, מתברר שהמגילה היא טקסט רב-שכבות, חי ומורכב, שיש בו מתחים, הבטחות, ניסוחים עדינים ושאלות שנשארות פתוחות.

מנסחי המגילה החזיקו בעמדות רחוקות זו מזו וחלקו בדעתם על שאלות שלא הוכרעו עד היום. בכל זאת, הם הצליחו למצוא נוסח אחד שכולם יכלו לחתום עליו וגם לקרוא בו את שלהם. יש שכינו זאת "אחדות הניסוח וחירות הפירוש". זה קרה אז, וזה מה שאנחנו מייחלים.ות שיקרה בחברה הישראלית גם היום.

המהלך שלפניכם מזמין את התלמידים.ות להעמיק במגילת העצמאות באמצעות ששת כובעי החשיבה של אדוארד דה בונו. כובעי החשיבה של דה בונו נבחרו למהלך זה כיוון שהם מאפשרים להרחיב את החשיבה דווקא במקום שבו אנו נוטים לא פעם לאמץ עמדה חד-משמעית, מגובשת ומהירה. חבישת הכובעים מאפשרת לפרק את הקריאה במגילה לרבדים שונים, ומזמינה את התלמידים.ות לאמץ התבוננות מורכבת **משש זוויות שונות:**

הכובע הלבן
חשיבה אובייקטיבית
התבוננות בעובדות: מה בעצם כתוב במגילה? מה היא בוחרת להדגיש?

הכובע האדום
חשיבה רגשית
הקשבה לרגשות: מה אנחנו מרגישים.ות כשאנחנו קוראים.ות את המגילה כולה וחלקים מסוימים ממנה?

הכובע הצהוב
חשיבה חיובית
חיפוש היתרונות והתועלות: מה טוב או חשוב במה שנכתב במגילה? מה הופך אותה למסמך בעל ערך?

הכובע השחור
חשיבה ביקורתית
בחינה זהירה של הקשיים, החסרונות והמתחים: אילו מתחים קיימים בין הרעיונות השונים? מה חסר במגילה? אילו שאלות היא מעוררת?

הכובע הירוק
חשיבה יצירתית
העלאת רעיונות חדשים: מה היינו מוסיפים.ות למגילה אילו נכתבה היום? מה היינו משנים.ות בה?

הכובע הכחול
חשיבה על החשיבה
התבוננות בתהליך החשיבה עצמו: מה גילינו על המגילה? אילו שאלות חדשות עולות בנו בעקבות הקריאה בה? מה אנחנו לוקחים.ות הלאה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

מגילה

ערכת קלפים לשיח מובנה על מגילת העצמאות

ערכת הקלפים מחולקת לשישה צבעים על פי ששת כובעי החשיבה. בכל צבע יש מספר קלפים עם שאלות המתאימות לאופן החשיבה של הכובע. הדיון ינוע בין הכובעים בסדר קבוע – לבן, אדום, צהוב, שחור, ירוק וכחול – ויאפשר לשיח להעמיק בהיבטים מגוונים.

את הדיון תוכלו לקיים במליאה או בקבוצות קטנות. הדפיסו בהתאמה את כמות הקלפים הנדרשת לכם.

איך נקיים את הדיון?

1. חלקו שישה קלפים לכל אחד מהתלמידים.ות (אחד מכל צבע) ועותק של מגילת העצמאות.
2. התחילו בקריאה משותפת של מגילת העצמאות.
3. הובילו דיון, שלב אחר שלב. הציגו את הכובע וספרו על סוג החשיבה שהוא מייצג.
4. הזמינו את התלמידים.ות להביט בקלף בצבע של הכובע ולענות על השאלה הכתובה בו. אם אתם עובדים במליאה וכמה תלמידים.ות קיבלו את אותה שאלה – הזמינו אותם.ן להוסיף, להתייחס ולענות באופן שלהם על השאלה.
5. בכל שלב עודדו שיח, הזמינו מגוון רחב של קולות לדיון. אפשרו לתלמידים.ות להתבטא תוך שמירה על כללי שיח מכבדים.

כמה הערות לפני שתצאו לדרך

- את הדיון כדאי לקיים לאחר שהתלמידים.ות כבר מכירים.ות את המגילה ואת נסיבות כתיבתה: מתי נכתבה, מי חתמו עליה ומה עמד ברקע? ההיכרות הזו היא הבסיס לדיון מעמיק.
- לא חייבים לענות על כל השאלות – אפשר לבחור שתיים או שלוש שאלות בכל שלב.
- לא חייבים לקיים את הדיון באופן רציף, אפשר לחלק אותו לכמה שיעורים.

בהצלחה!

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע לבן
חשיבה
אובייקטיבית

על אילו אירועים היסטוריים מבססת המגילה את הזכות להקמת המדינה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע לבן
חשיבה
אובייקטיבית

מה מספרת המגילה על הדרך שהובילה להקמת המדינה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע לבן
חשיבה
אובייקטיבית

אילו ערכים קובעת המגילה כיסודות שעליהם תוקם המדינה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע לבן
חשיבה
אובייקטיבית

אילו מילים וביטויים במגילה מתארים את דמותה של המדינה העתידה לקום?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע לבן
חשיבה
אובייקטיבית

מהו מעמד קבוצות המיעוט במדינת ישראל על פי מגילת העצמאות?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע לבן
חשיבה
אובייקטיבית

איך אפשר לחלק את המגילה לחלקים? במה עוסק כל חלק?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע לבן
חשיבה אובייקטיבית

לאילו קבוצות או גורמים שונים פונה המגילה במפורש, ומהו תוכן הפנייה המרכזי לכל קבוצה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע לבן
חשיבה אובייקטיבית

מה המגילה קובעת באופן מוחלט ומיָדי, אילו דברים היא דוחה לשלב מאוחר יותר, ואילו דברים היא משאירה פתוחים לחלוטין?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע אדום
חשיבה רגשית

האם יש חלק במגילה שגורם לך לתחושה של גאווה או השראה? מהו?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע אדום
חשיבה רגשית

האם יש חלק במגילה שהפתיע אותך? מהו?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע אדום
חשיבה רגשית

אילו רגשות עולים בך כשאת.ה קורא.ת את הפתיחה ההיסטורית של המגילה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע אדום
חשיבה רגשית

האם יש חלק במגילה שגורם לך לתחושה של אי נוחות, כעס או דאגה? מהו?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע אדום
חשיבה רגשית

קרא.י את המגילה בעיניים של אזרח מקבוצת מיעוט החי בארץ ישראל – איזו תחושה היא מעוררת בך?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע אדום
חשיבה רגשית

בחר.י מילה אחת שמתארת את התחושה הכללית שהמגילה משאירה בך – מהי?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע אדום
חשיבה רגשית

אילו רגשות עולים בך כשאת.ה קורא.ת את הפנייה של המגילה למדינות הערביות השכנות?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע אדום
חשיבה רגשית

דמיין.י את עצמך יושב.ת ליד מכשיר רדיו בארץ ישראל, בערב ה׳ באייר תש״ח, ושומע.ת את קולו של בן גוריון מכריז על הקמת המדינה – מה היית מרגיש.ה באותו רגע?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע צהוב
חשיבה חיובית

מה בטקסט הזה, לדעתך, עדיין רלוונטי ומעורר השראה כעבור 80 שנה כמעט?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע צהוב
חשיבה חיובית

איזה רעיון במגילה יכול לשמש בסיס משותף לאנשים שחושבים אחרת?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע צהוב
חשיבה חיובית

אילו נקודות אור והישגים של החברה הישראלית היום קשורים לחזון ולערכים שנקבעו במגילה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע צהוב
חשיבה חיובית

מגילת העצמאות קובעת את אופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית וכמדינה דמוקרטית – מה היתרונות לדעתך ב"גם וגם"?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע צהוב
חשיבה חיובית

אילו משפטים במגילה חשוב היה במיוחד שייכתבו? איזה יתרון או ערך חיובי הם הביאו למדינה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע צהוב
חשיבה חיובית

אילו ניסוחים במגילה, לדעתך, נועדו לגשר בין קבוצות שונות ומנוגדות בעם היהודי (למשל דתיים וחילונים)? מה היתרון בבחירה לגשר במקום להכריע?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע צהוב
חשיבה חיובית

מהו הרעיון החשוב ביותר שהמגילה מציבה לעגן?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע צהוב
חשיבה חיובית

כְּחֶבְרָה, מה אנחנו מרוויחים מכך שהמגילה מציבה את החירות, הצדק והשלום במרכז החזון של המדינה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע שחור
חשיבה ביקורתית

אילו סתירות פנימיות או מתחים קיימים במגילה (אינטרסים מנוגדים, ערכים שמתנגשים זה בזה), ואיך הם עלולים ליצור קשיים במציאות?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע שחור
חשיבה ביקורתית

איפה יש פער מרכזי בין ההבטחות והחזון הכתובים במגילה לבין המציאות היום? מה הסיכונים שנובעים מהפער הזה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע שחור
חשיבה ביקורתית

אילו רעיונות במגילה נשארים פתוחים לפרשנויות סותרות, באופן המייצר מחלוקת או בלבול?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע שחור
חשיבה ביקורתית

איזה מתח במגילה אינו מהווה בעיה שצריך לפתור, אלא מתח שחברה דמוקרטית צריכה ללמוד להחזיק?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע שחור
חשיבה ביקורתית

אילו קבוצות בחברה הישראלית עלולות להרגיש שהמגילה לא מייצגת אותן, ואיזה מחיר חברתי אנו משלמים על כך?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע שחור
חשיבה ביקורתית

אילו סתירות עלולות להיווצר בין ההצהרה על "חופש דת ומצפון" ובין ההגדרה של המדינה כ"מדינה יהודית"?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע שחור
חשיבה ביקורתית

לו היית צריך.ה לבחור משפט אחד במגילה שיוצר הכי הרבה ויכוח או קושי בחברה הישראלית של היום, איזה משפט זה היה ולמה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע שחור
חשיבה ביקורתית

האם יש נושא חשוב שמגילת העצמאות "שכחה" לעסוק בו? מה הסיכון בהיעדרו?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע ירוק
חשיבה יצירתית

לו היית מוסיף.ה פסקה אחת למגילת העצמאות היום – מה היא הייתה אומרת?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע ירוק
חשיבה יצירתית

לו היית צריך.ה לצייר סמל אחד שמייצג את המגילה – מה היה הסמל?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע ירוק
חשיבה יצירתית

לו יכולת, איזו שאלה היית רוצה לשאול את מנסחי המגילה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע ירוק
חשיבה יצירתית

אילו סתירות עלולות להיווצר בין ההצהרה על "חופש דת ומצפון" ובין ההגדרה של המדינה כ"מדינה יהודית"?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע ירוק
חשיבה יצירתית

איזה רעיון יצירתי ולא שגרתי היית מציע.ה כדי שכל אזרחי מדינת ישראל יכירו את מגילת העצמאות לעומק?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע ירוק
חשיבה יצירתית

לו מגילת העצמאות הייתה יכולה לדבר אל החברה הישראלית היום – מה היא הייתה אומרת?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע ירוק
חשיבה יצירתית

לו היית צריך.ה לבחור אדם מהמאה ה-21 (כל אחד, מכל תחום) שהיה יכול לחתום היום על המגילה לצד 37 החותמים המקוריים - במי היית בוחר.ת ולמה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע ירוק
חשיבה יצירתית

לו מגילת העצמאות הייתה אדם, מה היית אומר.ת לו?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע כחול
חשיבה על החשיבה

איזה כובע היה הכי קל לחבוש, ואיזה הכי קשה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע כחול
חשיבה על החשיבה

מה השתנה במחשבה שלך על המגילה מתחילת הדיון ועד עכשיו?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע כחול
משיבה
על החשיבה

איזו שאלה,
מכל הכובעים,
נשארה איתך?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע כחול
משיבה
על החשיבה

לו היה כובע שביעי –
איזו זווית חשיבה הוא היה
מוסיף לדיון?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע כחול
משיבה
על החשיבה

איזה כובע גרם לך לחשוב
על המגילה מחשבות
שהפתיעו אותך?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע כחול
משיבה
על החשיבה

איך הדיון במגילה השפיע
על המחשבות או
הרגשות שלך?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע כחול
משיבה
על החשיבה

איזו שאלה חדשה על
המגילה נולדה אצלך
כתוצאה מהדיון הזה?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026

כובע כחול
משיבה
על החשיבה

מהו הדבר המרכזי שאת.ה
לוקח.ת איתך מהמגילה
כאזרח.ית החי.ה במדינת
ישראל של היום?

© כל הזכויות שמורות למכון ברנקו וייס – חינוך משנה חברה, 2026